

Mennesker trenger mening i livet og i hverdagen. Samfunnet blomstrer når folk får bidra selv.

Fra aktivitetshus til samskappingsaktør
2016 - 2022

Ellen Dale

Prosjektleder
Tromøy Frivilligsentral

*- Det er viktig å gi folk
perspektiv. Da finner de selv
ut hvordan de kan bidra.*

Tromøy frivilligsentral frem til 2018

**Var da en type
«sosialsentral»**

- Egne ukentlige aktiviteter, hovedsakelig rettet mot eldre/seniorer
- Egne frivillige som ble «sendt ut på oppdrag»
- Underlagt Tromøy helselag

Flott sentral, men endring presset seg frem...

- Arendal kommunes sivilsamfunnsmobilisering ønsket at frivilligsentralens rolle skulle være koordinerende
- Retningslinjer fra kulturdepartementet - samarbeide med alle lag og foreninger
- Frivillige på enkeltoppdrag – ikke bare enkelt
- Økonomi – gikk med underskudd og opptjent egenkapital tømt...mye arbeidstid rettet mot inntektsgivende arbeid

De fire frivilligsentralen i Arendal etablerte «**Lederforum for frivilligsentraler i Arendal**» og startet arbeidet med å bedre forstå hvilken rolle og hvilke oppgaver de egentlig skulle påta seg.

- Følte på et stort forventningspress fra mange hold
- Studerte sammen forskningsrapporter skrevet om frivilligsentraler
- Tilegnet oss kunnskap gjennom nettverk og vurderte egne erfaringer
- Bystyrevedtak med ønske om at frivilligsentralene inntar en koordinerende-/bindeleddsfunksjon, (september 2016, Sivilsamfunnsmobilisering)

Dette resulterte i en bedre forståelse for rollen frivilligsentralene best kunne «fylle» og arbeidet mot å bli nærmiljø/koordineringsentraler startet...

Viktige momenter som ble trukket frem

- Frivilligsentralen skulle ikke være en konkurrent til det øvrige frivillighetslivet. Både med tanke på rekruttering av frivillige og inntektsgivende arbeid
- Samarbeide med frivillige lag og foreninger, samt det offentlige. Ikke tid når arbeidet gikk i å følge opp egne aktiviteter eller inntektsgivende arbeid. Vanskelig å være samarbeidspartnere, når man også oppleves som konkurrenter
- Være nøytrale ledd, med eget styre. Mandat fra folket om hva som skulle gjøres, ikke «eier-organisasjon» (Her er det viktig at «folket» forstår rollen til frivilligsentralen, slik at forventningene blir riktige 😊)
- Unaturlig å ligge under kommunens enhet for helse

Frivilligsentralenes utvikling

Endringstrekk:

- Flere frivilligsentraler gikk bort fra å ha egne frivillige tilknyttet seg
- Flere frivilligsentraler gikk bort fra å ha egne aktiviteter tilknyttet seg
- Flere ble tilknyttet kultur, eller direkte under rådmann i kommunen

Sosialsentral
(1991 – 2005)

Nærmiljøsentral
(2005 -)

Koordineringsentral
(2012 -)

*Håkon Lorentzen, Institutt for
samfunnsforskning har forsket på
frivilligsentralens rolle*

Evaluering av frivilligsentrene i Danmark:

Det virker!

Landets frivilligsentrer yter en **vesentlig innsats** for å styrke det lokale frivillige engasjementet.

Hvorfor?

- Store samfunnsutfordringer og et presset velferdssystem
- Frivilligheten ble ennå mer viktig
- Et koordinerende ledd til all den flotte innsatsen ble etterspurt

Hvordan?

Stiftelsen Tromøy frivilligsentral 2018

Interimstyre

Et interimstyre utarbeidet visjon og vedtekter, basert på forskning, erfaringer og retningslinjer.

- Nøytral – styret øverste organ
- Vektla rollen som knutepunkt og koordinator
- Sektorfri 😊 (bedre enn sektorovergripende)
- Erstattet ordet *frivillig* med *engasjement* og *lokale initiativ*
- Bidra positivt inn for å sette kommunale planer ut i handling, men basert på «folks» ønsker
- En positiv samarbeidspartner

Stiftelsen ble etablert mai 2018
med følgende:

Formål og visjon

Gjennom lokalt engasjement skapes trygge, aktive og inkluderende nærmiljø på Tromøy, som folk er stolte av og trives i.

Våren 2019 ble det innvilget støtte til to store samskappingsprosjekter.

Tromøy #aktivitetsforum

- fokus på seniorer, gjerne på tvers av generasjoner

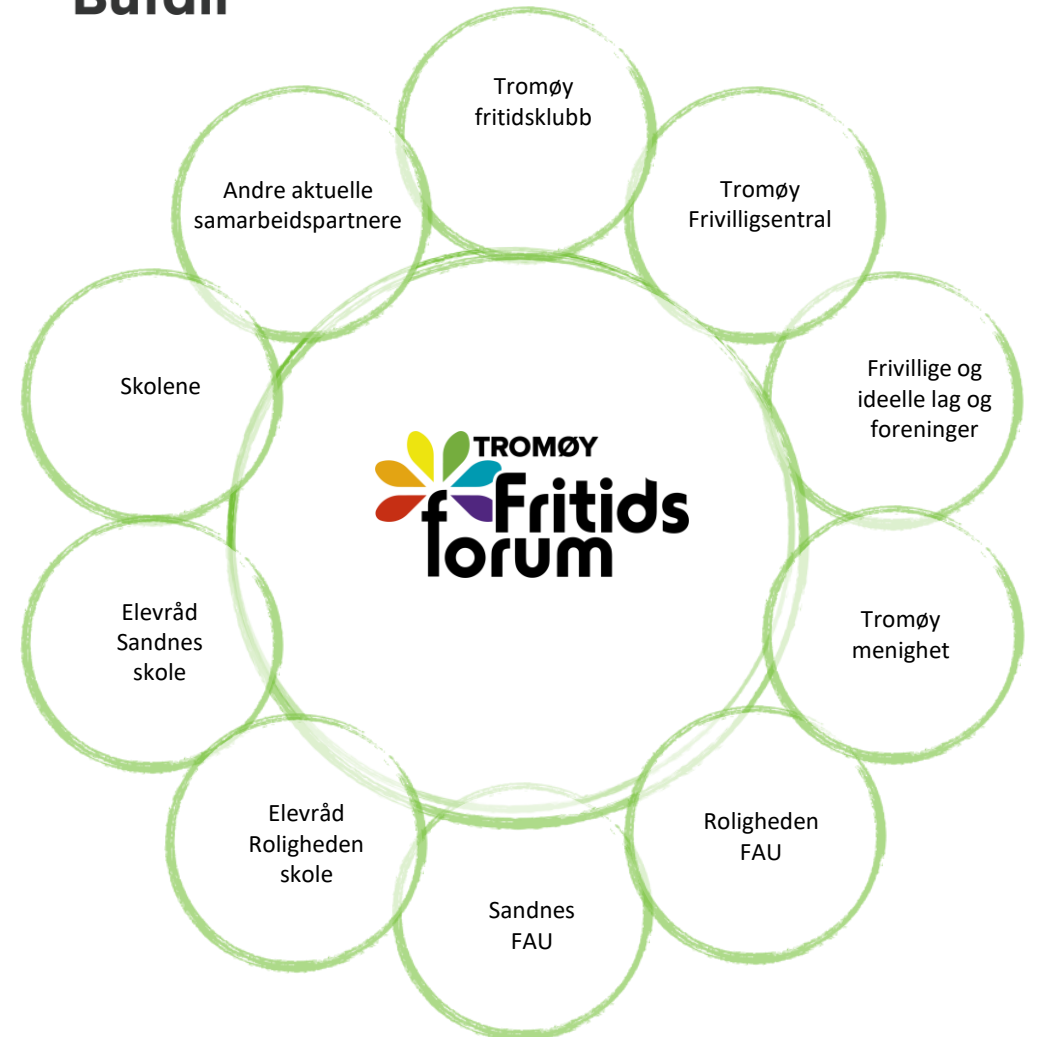
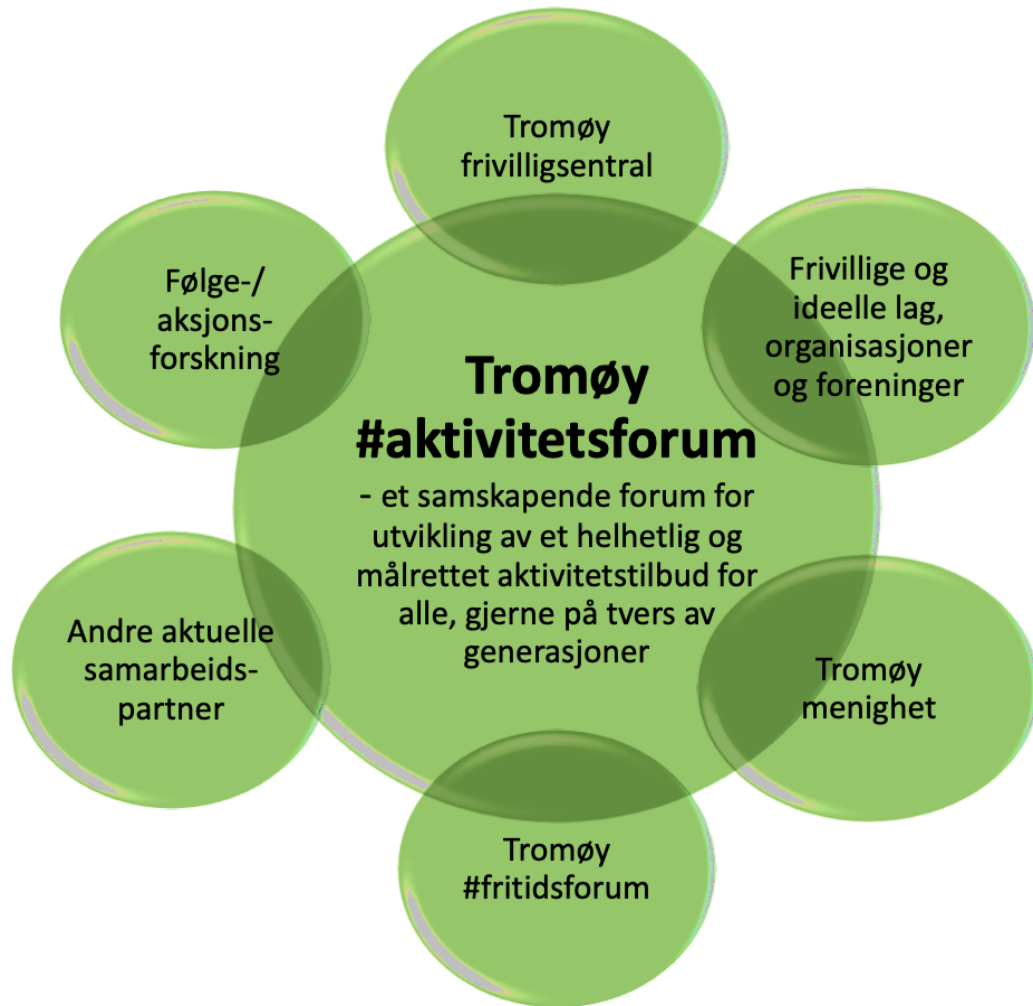
Tromøy #fritidsforum

- fokus på barn og unge, gjerne på tvers av generasjoner

I et forsøk på å motvirke ensomhet og utenforskap på en litt ny måte...på Tromøya.

Tromøy frivilligsentral og Prosjekt #aktivitetsforum 2019 - 2021

Forskning:

Forskningsinstituttet NORCE har deltatt i prosjekt Aktivitetsforum med følgeforskning som dokumenterer utviklingen av prosjektet.

Seniorforsker Eugene Guribye har spilt en viktig rolle som rådgiver for både prosjektleder og andre deltakere. Han har bidratt med metoder, erfaringer og resultater fra frivillig arbeid andre steder, og dermed høynet kvaliteten for prosjektet og frivilligsentralens utvikling. Vår erfaring er at det er nyttig å ha med en følgeforsker som ser prosessene og det arbeidet som gjøres utenfra, fra "nøytral grunn", uten å være en del av lokal historie/kultur og enkeltgrupperinger.

I og med at aktivitetsforum implementeres inn i frivilligsentralens drift, har det vært naturlig å også trekke prosjekt Tromøy fritidsforum inn i forskningsarbeidet.

Bærekraftsmål 17 og samskaping

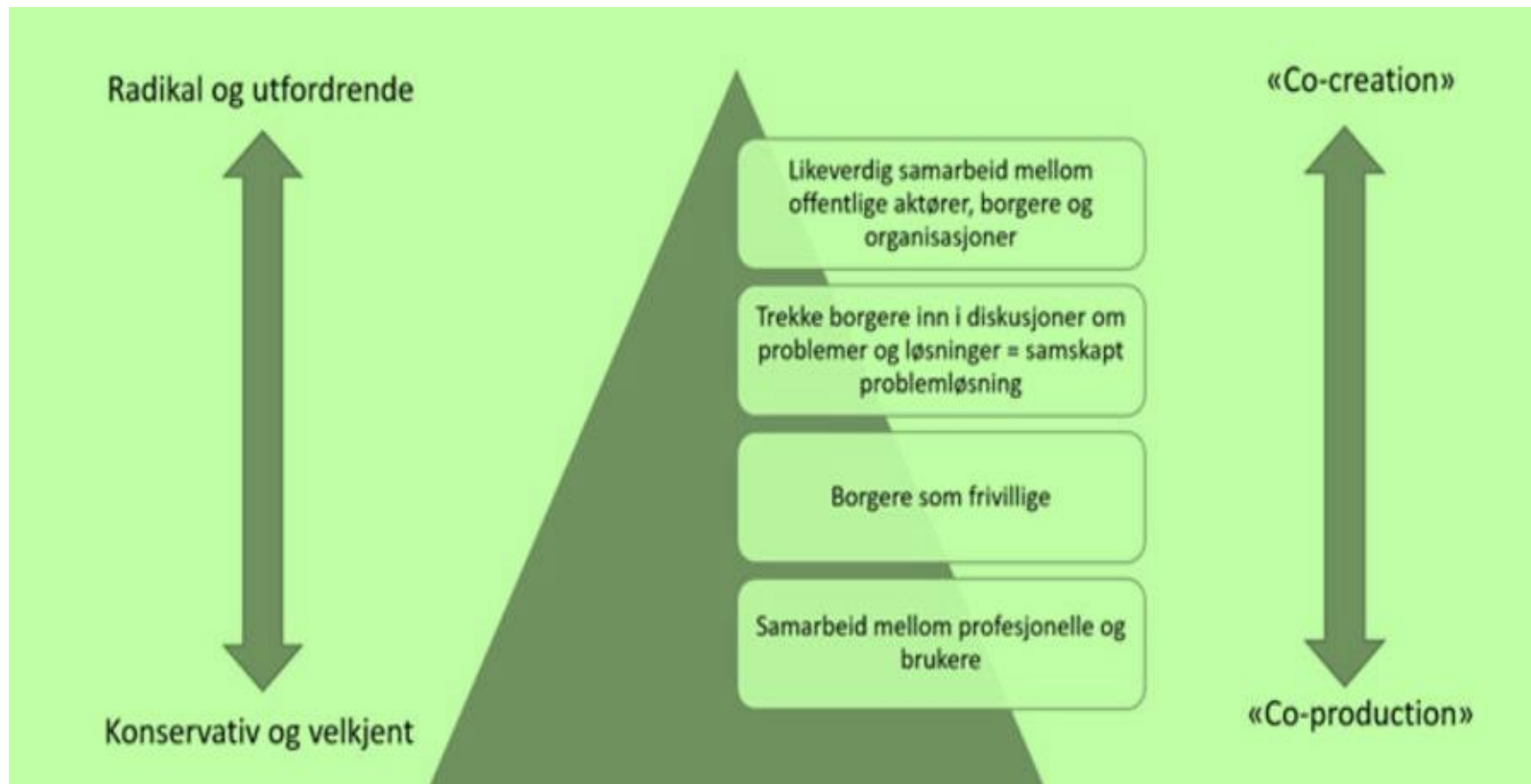

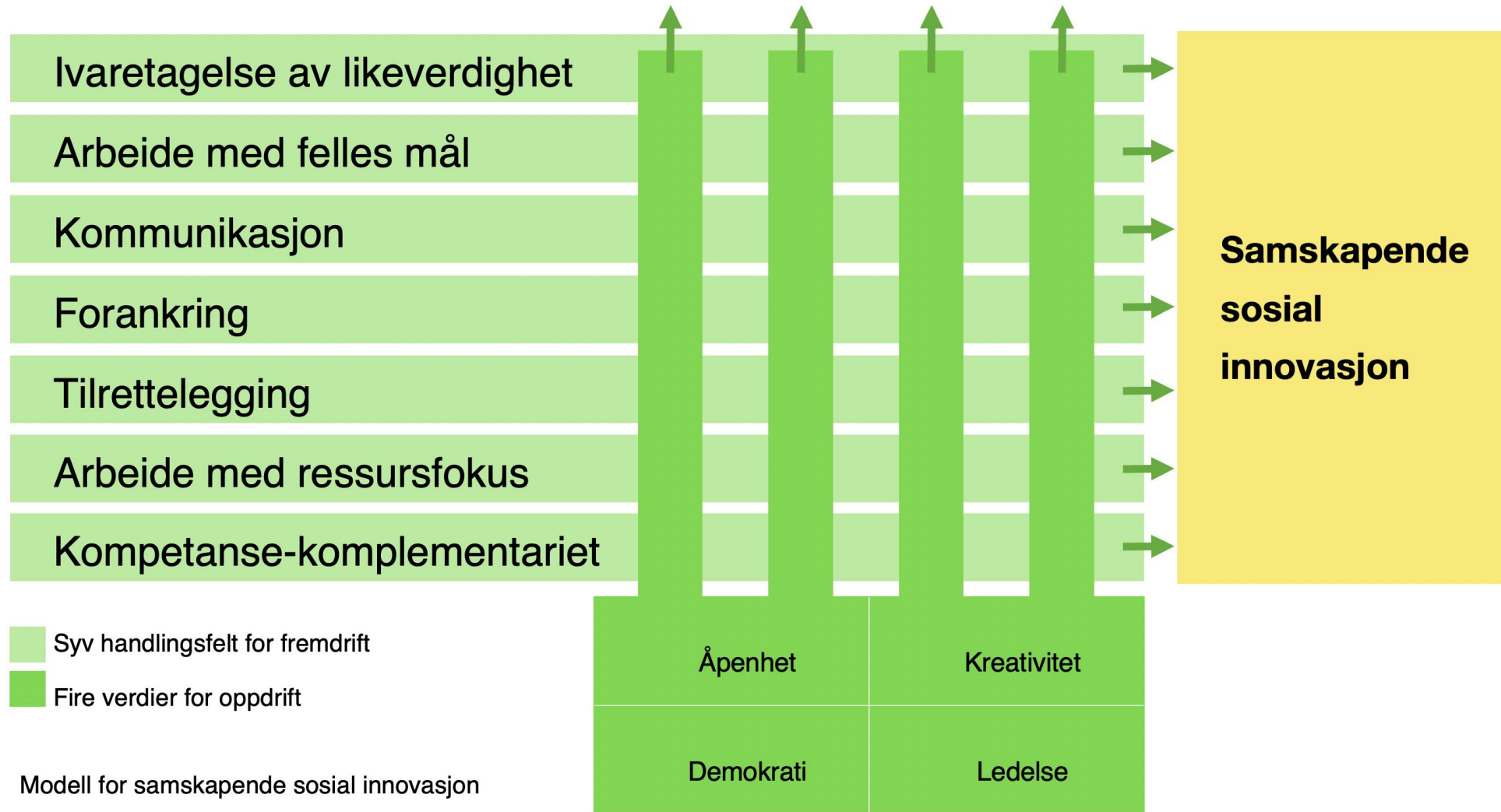
Hva er samskaping?

Samskaping handler om å invitere inn til **likeverdige** samarbeidende partnerskap hvor ulike aktører får gi selvstendige bidrag til å definere, designe, implementere og drive fram løsninger sammen med profesjoner, forvaltning og politiske myndigheter.

Varianter av samskaping – en oversikt

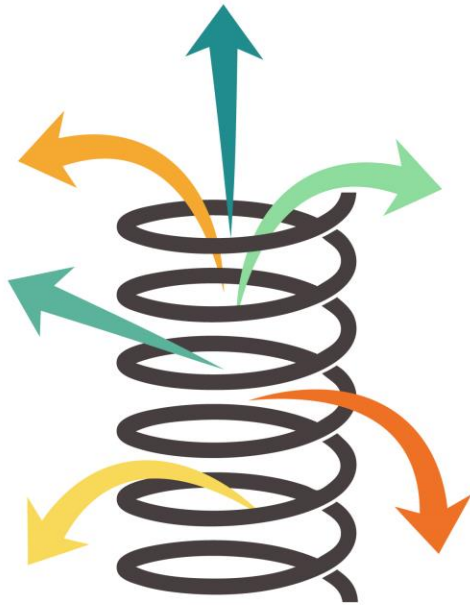
Kilde: Idunn 2019, «Samskaping – nyttig begrep for norske forskere og praktikere?»

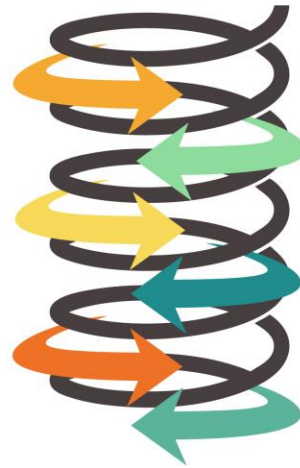
Kilde: KS 2018, «La oss gjøre det sammen»

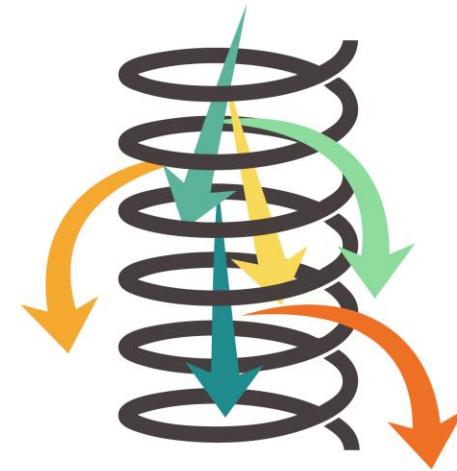
Hvordan gjør vi det?

Enheter som ikke er samkjørt når de jobber sammen

Enheter som er samkjørt når de jobber sammen

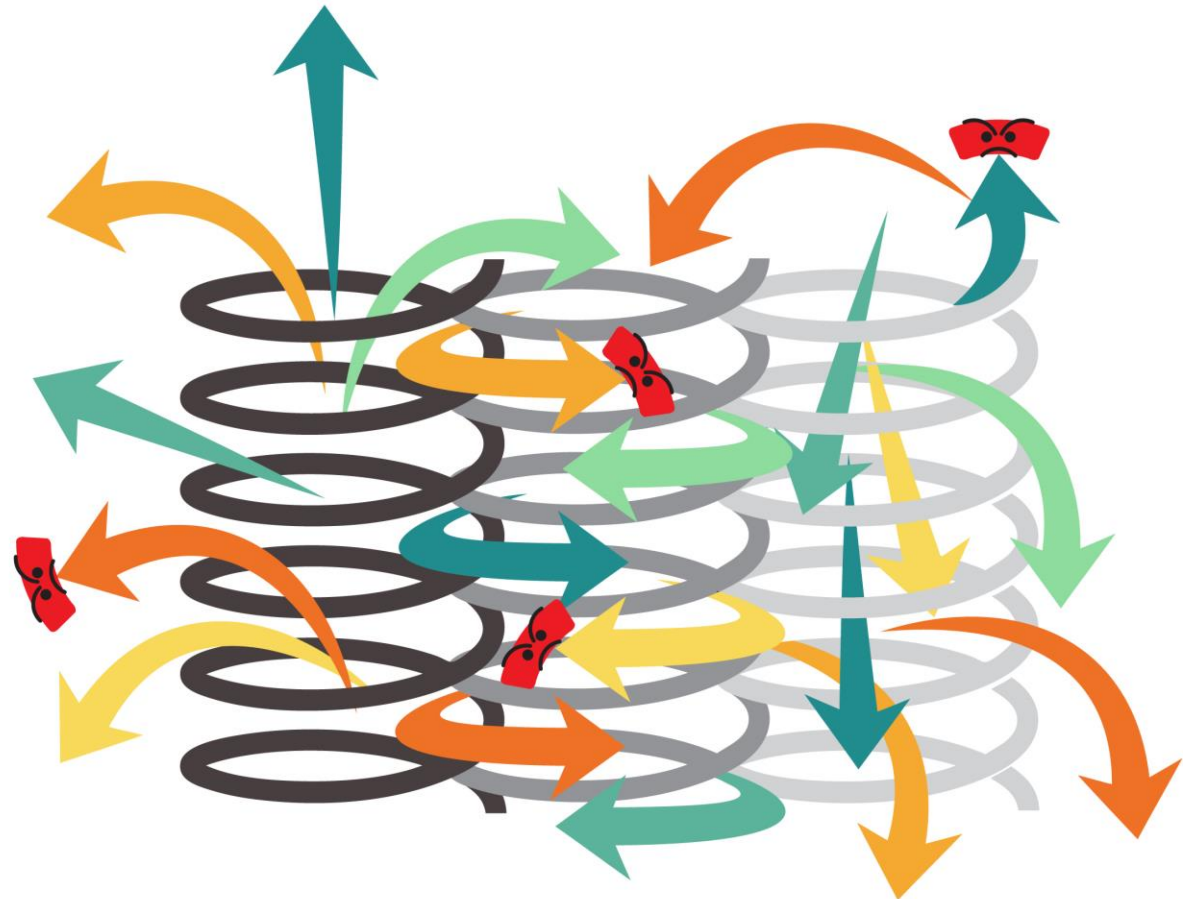
Enheter som ikke er fornøyd med hvordan de har det

Enkelt å si, men krevende å få til

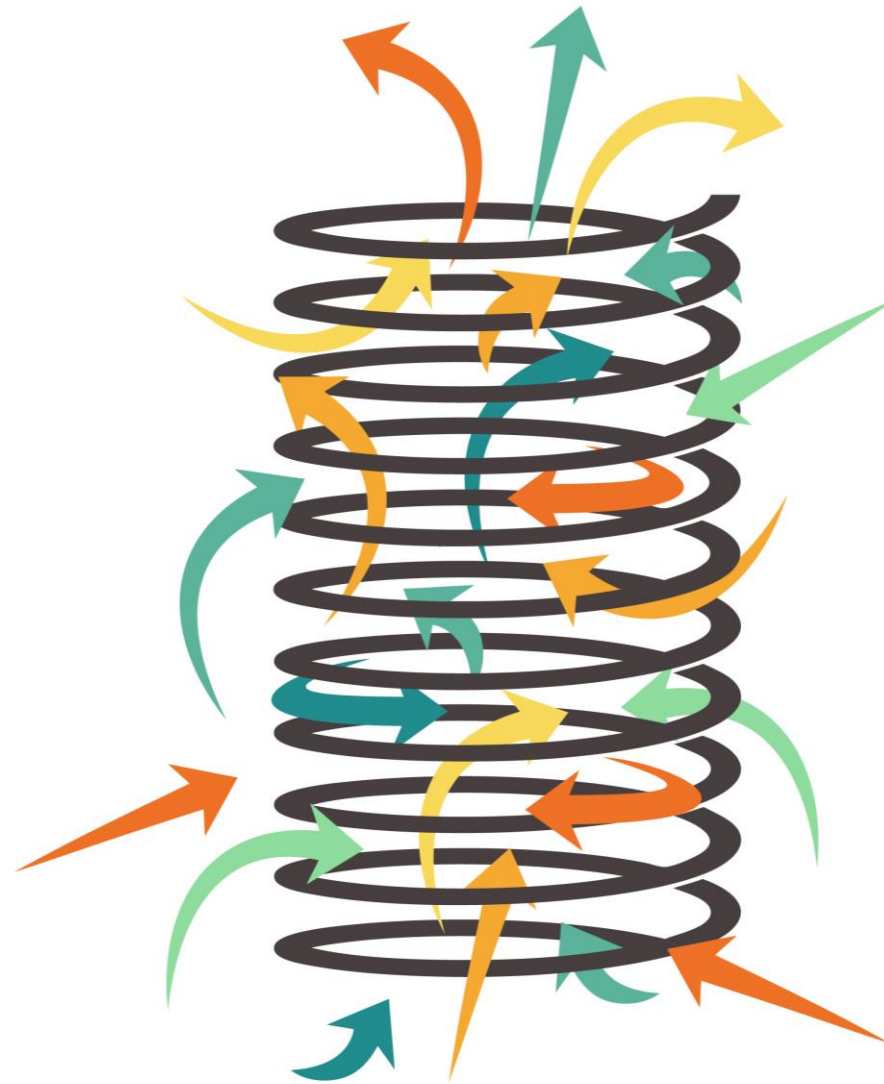
Enheter som begynner å flyter inn i hverandre

OBS bremseklossene,

- maktstrukturer
- mennesketyper
- organisk prosess
- tålmodsprøve, til det tar av ....
- måloppnåelser – prosessene i seg selv «midlertidige»

Drømmesenarie

Bærekraftsmål 16, fred og rettferdighet

Bærekraftsmål 16 - fred og rettferdighet

Bygge en kultur for samskaping basert på tillit og likeverd (må ligge til grunn for å lykkes med bærekraftsmål 17).

- Etablere kultur for samarbeid, tillit og likeverd
- En organisk prosess
- Åpne og gode prosesser

Sikre at sentrifugalkraften går i riktig retning.

Viktig med en viss struktur i kaoset, samt oppfølging av innspill.

RESULTATER

(oppnådd tross pandemien)

Folkemøter 2019

- Hvorfor bry oss?
- Står vi sammen får vi flere gode ting til å skje

Tjenester og tilbud på Tromøya,
som blir åpne møteplasser, gjerne på tvers av generasjoner

Etablerte en samskappingsstruktur

Resultater - være et bindeledd og en aktør som understøtter samarbeid og samskapelse i lokalsamfunnet - **som møteplasser i seg selv**

- Folkemøter
  - Kommuneplan samfunnsdel
  - Kollektivtransport/kulturhistorie
  - Raet nasjonalpark
  - Kommunevalg
  - Ledermøte / «Tromøy råd»
  - Kyststien på Tromøy
- Digitale møterom
- Faglig ressursgruppe - seniorer
- Arbeidsgrupper
  - Kollektivtransport
  - Historiske stier og steder
  - «De som bor nært til Arendal havn»
  - Kultur
  - Mat/grendehus
  - Sandnes nærmiljøklubb

Resultater - bidra til åpne og inkluderende **møteplasser** (ikke eie selv, men i et samarbeid med andre)

- Tromøy fritidsforum, tilbud rett etter skoletid
- Historisk tursti Vardåsen – Roligheden
- Sandnes nærmiljøpark
- Sommeraktivitet for barn og unge sommeren 2020 (Arendal kommune inviterte til sommerskole sommeren 2021)
- Bakerovnsbua

Resultater - være et kompetanse- og servicesenter for enkeltmennesker, lag/foreninger og det offentlige

For å kunne bidra, og oppleves som, et kompetanse- og servicesenter, er det viktig at daglig leder innehar rett kompetanse og har tid til å yte god service. Deltakelse på sentrale seminarer/konferanser, innlemmelse i kommunale prosesser som angår nærmiljøet de jobber i, og være aktivt med i relevante nettverk, er vesentlig for å kunne tilby gode tjenester.

Kollektivtransport – hvorfor en oppgave for frivilligsentralen?

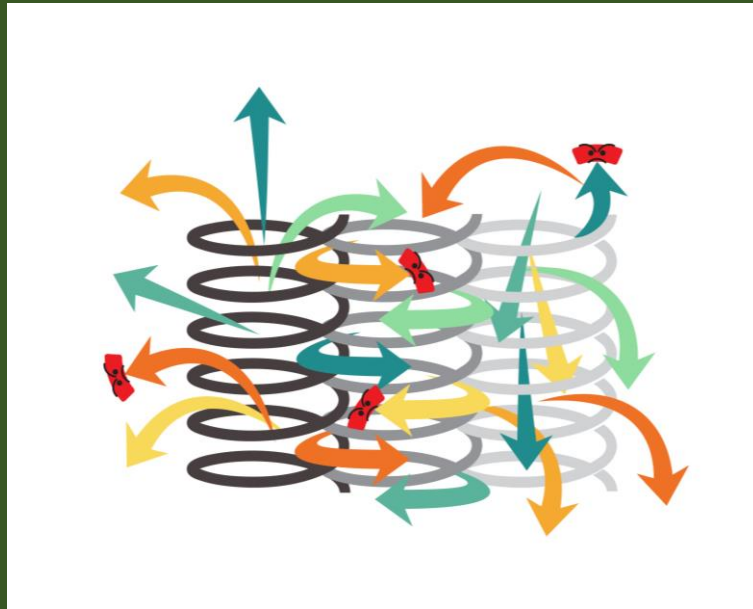
- Bidra til et roligere familieliv, ved at foreldre slipper å kjøre barn og unge til fritidsaktiviteter
- Fjerne skille øst-vest, spesielt med tanke på barn og unge som har venner på hele øya
- Bidra til mindre utenforskap og ensomhet for de som ikke har bil, eller noen til å kjøre seg
- Tilby tilrettelagte ruter for eldre på dagtid, slik at de kommer seg ut og kan være sosiale
- Påvist helsegevinst, ved at de korte gåturer til/fra kollektivtransport bidrar til bedre helse
- En reise med kollektivtransport er en sosial møteplass i seg selv
- Sykler og gå-ruter i kombinasjon med kollektivtransport

Resultat - en iherdig innsats har bidratt til at Arendal kommune nå vil inkludere Tromøy i sin søknad om å **gjennomføre en transportanalyse basert på skjønnsmidler og Klimasats midler** ....basert på det gode og omfattende arbeidet den frivillige arbeidsgruppen har lagt til grunn...

Sandnes nærmiljøklubb

- startet med et ønske fra FAU som ønsket en skatepark, i tilknytning til idrettsklubbens anlegg...
- måtte skape en kultur for samarbeid... ikke enkeltstående aktører, slik at alt tilbud kunne sees som en enhet...

Små resultater som får spiralene til å gå i positiv retning...som tiltrekkes av stadig flere....og i dag enkelt å få til mer...

Frivilligsentralens rolle i arbeidet med å skape Sandnes nærmiljøklubb:

- kompetanse og service (sekretær, søknader, bakerovn, inspirasjon...)
- bindeledd og koordinering

Resultater:

- alt tilbud i området er inkludert i nærmiljøparken
- ikke mer hærverk, ungdom inkludert i arbeidet
- felleskapet hiver seg rundt for å lage et felles opplegg for vinterferien, og flere parter blir med

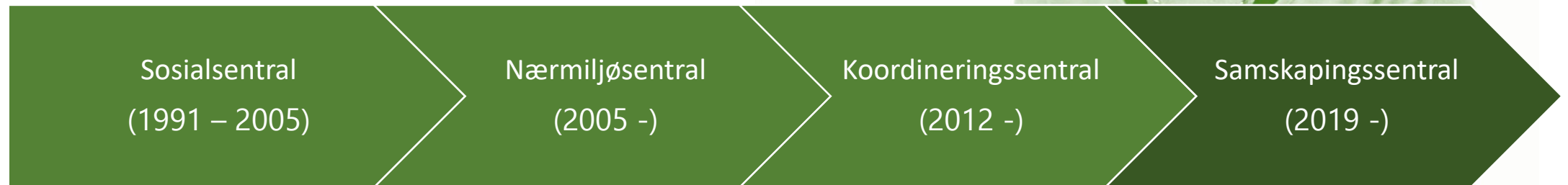

Hva kreves for å lede slike prosesser?

- evne til å tilegne seg akkurat passe nok kunnskap, for å vinne respekt (ikke være en fagperson)
- evne til å se rollen som bindeledd, men likevel tørre å være «elefanten i rommet»
- evne å fremme andre, mer enn seg selv
- en god porsjon tålmodighet
- ha et inspirerende døråpner talent (gitar, bakerovn eller annet...)
- Innta en tjenende rolle
- Evne til god forankring/skape eierskap

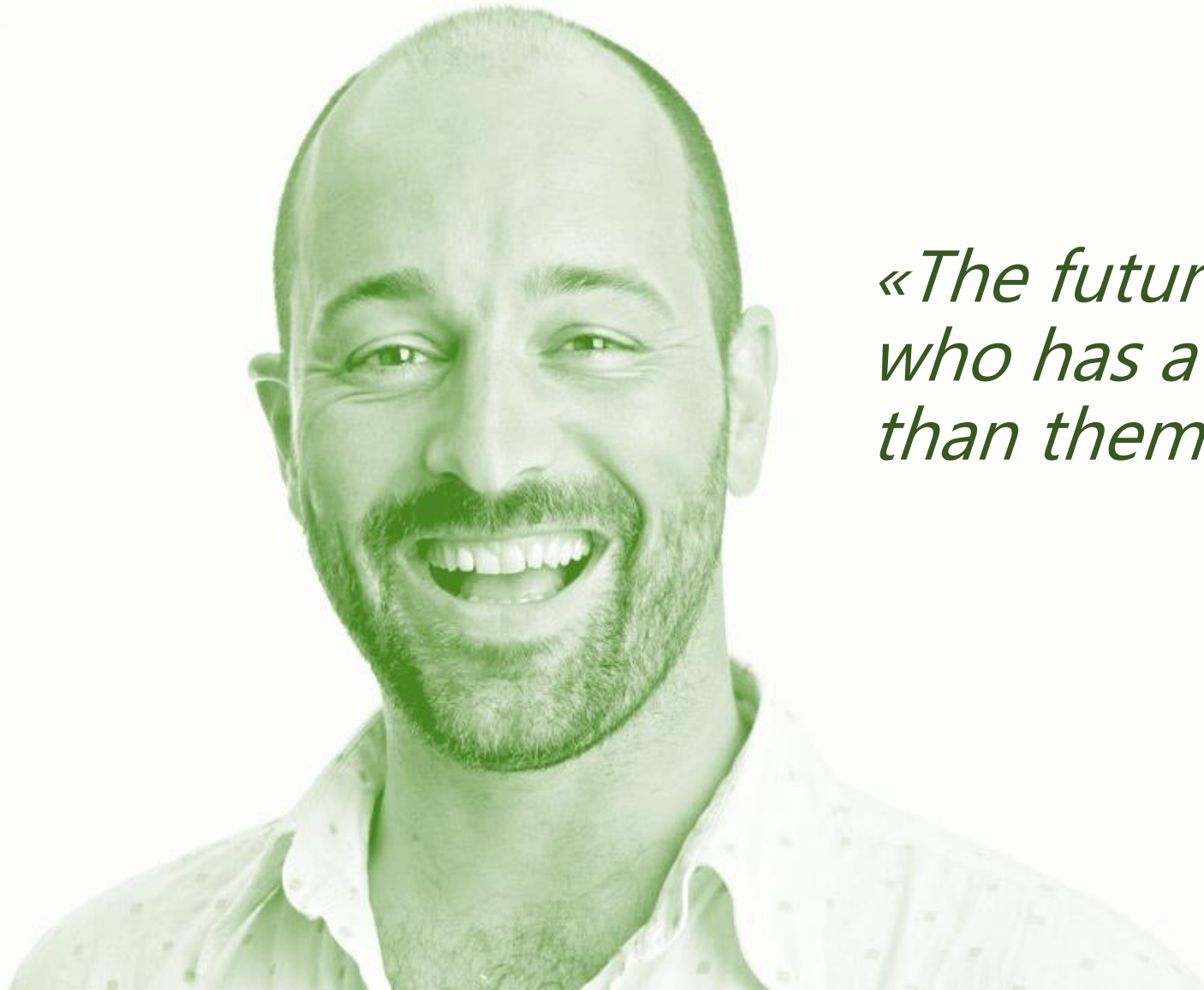

Frivilligsentralenes utvikling

Foreløpig kun Tromøy frivilligsentral som definerer seg som en samskapingssentral – tror jeg.

*«The future belongs to those
who has a purpose bigger
than themselves»*

Ed Gillespie

*«If we are to better the future,
we must disturb the present»*

Catherine Booth

Endringsledelse, ikke enkelt ....

popcornteorien 😊

